

УДК 341.171:343.3:061.1ЄС

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ (НАДНАЦІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ)

К. В. Бусага,

аспірант Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

У статті висвітлюється сучасний стан європейської наднаціональної (союзної) нормативно-правової бази як підґрунтя для регулювання національних систем протидії відмиванню злочинних доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення (далі – ПВД/ФТ) держав-членів Європейського Союзу (далі – ЄС) в рамках їх боротьби з відмиванням грошей. Проаналізовано базові правові акти у сфері ПВД/ФТ ЄС. Визначено роль Спеціальної фінансової комісії з проблем відмивання грошей (ФАТФ) у процесі творення антилегалізаційного законодавства ЄС. Центральне значення для розв'язання проблеми відмивання грошей у рамках ЄС мають координація зусиль і міжнародне співробітництво. З огляду на це нормативно-правова база ЄС потребує, щоб адміністративні, регулюючі, правоохоронні та інші національні органи країн-учасниць, які відповідають за запобігання фактам відмивання грошових коштів і їх виявлення, були в змозі здійснювати співробітництво як на національному, так і на союзному рівні.

Ключові слова: Європейський Союз, національна система протидії відмиванню злочинних доходів та фінансуванню тероризму, законодавство ЄС, Директива, ФАТФ.

К. V. Bysaga,

Ph.D student of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

LEGAL REGULATION OF THE EU ON COMBATING MONEY LAUNDERING OBTAINED FROM CRIME, TERRORIST FINANCING AND FINANCING OF PROLIFERATION OF WEAPONS OF MASS DESTRUCTION (SUPRANATIONAL LEVEL)

The article highlights the current state of European supranational (union) regulatory framework as the basis for the adjustment of national systems of combating money laundering, terrorist financing and the financing of proliferation of weapons of mass destruction (hereinafter – CML/TF) by member-states of the European Union (hereinafter – the EU) in their fight against money laundering. It analysed the basic regulations in CML/TF in the EU. The role of the *Financial Action Task Force* (FATF) was defined in the creation of anti-legalisation legislation in the EU. Central importance to solve the problem of money laundering in the EU are coordination of efforts and international cooperation. For this reason, the legal framework of the EU requires that administrative, regulatory, law enforcement and other national bodies of participating countries which are responsible for the prevention and detection of facts of money laundering, have been able to cooperate at both the national and at the union level.

Key words: the European Union, national system of combating money laundering and terrorist financing, legislation EU, Directive, FATF.

К. В. Бусага,

аспірант Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ОТМЫВАНИЮ ДОХОДОВ, ПОЛУЧЕННЫХ ПРЕСТУПНЫМ ПУТЕМ, ФИНАНСИРОВАНИЮ ТЕРРОРИЗМА И РАСПРОСТРАНЕНИЯ ОРУЖИЯ МАССОВОГО УНИЧТОЖЕНИЯ (НАДНАЦИОНАЛЬНЫЙ УРОВЕНЬ)

В статье освещается современное состояние европейской наднациональной (союзной) нормативно-правовой базы как основы для регулирования национальных систем противодействия отмыванию преступных доходов, финансированию терроризма и распространения оружия массового уничтожения (далее – ПОД/ФТ) государств-членов Европейского Союза (далее – ЕС) в рамках их борьбы с отмыванием денег. Проанализированы базовые правовые акты в области ПОД/ФТ ЕС. Определена роль Специальной финансовой комиссии по проблемам отмывания капиталов (ФАТФ) в процессе создания антилегализационного законодательства ЕС. Центральное значение для решения проблемы отмывания денег в рамках ЕС имеют координация усилий и международное сотрудничество. По этой причине нормативно-правовая база ЕС требует, чтобы административные, регулирующие, правоохранительные и другие национальные органы стран-участниц, которые отвечают за предупреждение и выявление фактов отмывания денежных средств, были в состоянии осуществлять сотрудничество как на национальном, так и на союзном уровне.

Ключевые слова: Европейский Союз, национальная система противодействия отмыванию преступных доходов и финансированию терроризма, законодательство ЕС, Директива, ФАТФ.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Глобалізація світових фінансових ринків значно розмила кордони між внутрішніми і зовнішніми джерелами незаконного капіталу, схемами його відмивання незалежно від місця злочину або отримання доходу від злочинної діяльності. Розвиток ринку фінансових послуг, посилюючи взаємозв'язок між різними фінансовими інститутами, дав змогу злочинцям використовувати практично будь-який із них для відмивання грошей. Ефективна протидія відмиванню грошей неможлива без об'єднання політичних і правових зусиль держав.

Головним вектором входження України в регіональну і глобальну системи протидії відмиванню злочинних доходів є вектор європейського співробітництва, і передусім у рамках європейських регіональних організацій. Власне тому зусилля України, спрямовані на протидію відмиванню злочинних доходів у міжнародну економіку, мають бути взаємопов'язані з міжнародними зусиллями як правовими, так і організаційно-адміністративними. Це, безперечно, вимагає подальшої гармонізації законодавства України з кращими міжнародними стандартами у сфері ПВД/ФТ і насамперед із досвідом країн Євросоюзу. Більше того, в умовах становлення української національної економіки та процесу її інтеграції з міжнародними фінансовими системами як ніколи гострою залишається проблема подальшого вдосконалення національної системи ПВД/ФТ на основі міжнародно-правового співробітництва та широкого використання бази регулятивно-правових актів Європейського Союзу й окремих його держав-членів, що, у свою чергу, актуалізує необхідність вивчення досвіду ЄС для створення в Україні механізмів взаємодії вітчизняних суб'єктів фінансового моніторингу з аналогічними міжнародними організаціями.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідженню різних аспектів проблеми протидії відмиванню “брудних” грошей присвячено наукові праці українських учених, серед них В.Коваленко, А.Римарук, Ю.Лисенков, В.Капустін і С.Синяньський, О.Київець та ін. Вони торкаються правових, політичних, економічних, соціальних та інших аспектів означеного явища суспільного життя.

У монографії “Отмывание грязных денег: международные и национальные системы противодействия” автори А.Римарук, Ю.Лисенков, В.Капустін і С.Синяньський розкрили історію і сутність проблеми відмивання грошей, діяльність

міжнародних і національних органів по боротьбі з цим явищем, особливості національних законодавств низки країн і рекомендації міжнародних організацій щодо створення національних систем протидії легалізації злочинних доходів [9].

У кандидатській дисертації О.Київець “Міжнародно-правове регулювання боротьби з відмиванням “брудних” грошей” досліджено проблеми становлення міжнародної системи в боротьбі з відмиванням грошей, проблеми виникнення й розвитку міжнародної інституційної системи в боротьбі з відмиванням грошей та зроблено аналіз законодавчого регулювання протидії відмиванню грошей по регіонах (держави Європи, Азії, Америки, Африки) [5].

У своїх роботах В.Коваленко розглядає проблему відмивання коштів та фінансування тероризму як проблему глобального характеру, що загрожує міжнародній безпеці, негативно впливають на стабільність, цілісність, ефективність і прозорість фінансової системи та перешкоджають економічному розвитку [6].

Разом з тим авторами не приділено достатньо уваги нормативно-правовим основам боротьби з відмиванням коштів та їх регулятивній функції на наднаціональному рівні, найкращим зразком якого є Європейський Союз. Відсутність комплексних досліджень з цього питання не дає можливості повно і всебічно сформулювати концепцію оцінки цього складного явища як на союзному, так і на національному рівнях ПВД/ФТ, унаслідок чого постала низка актуальних нерозв'язаних проблем, що й зумовило вибір теми дослідження.

Формулювання цілей (мети) статті. Метою статті є висвітлення регулятивно-правових основ наднаціональної законодавчої бази ЄС у сфері ПВД/ФТ як правової основи для побудови та регулювання національних системи боротьби з відмиванням злочинних доходів держав-членів ЄС.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Європейське Економічне Співтовариство, яке організувалося з моменту підписання Римського договору, трансформувалося на сьогодні в державне утворення під назвою Європейський Союз, що затверджено в 1992 р. підписанням Маастрихтських договорів. Прийняті Радою ЄС, Європарламентом або Єврокомісією норми європейського права мають, як правило, форму директив, які обов'язкові для виконання в країнах-членах ЄС, але визначають тільки загальні положення, що потребують конкретизації після імплементації в національне законодавство [12].

Першим системним документом Євросоюзу у сфері ПВД/ФТ, обов'язковим до виконання в

країнах-членах ЄС, була ухвалена Радою Європи Директива Ради 91/308/ЄЕС від 19 червня 1991 р. про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей (далі – Перша Директива), [3] яка містить низку положень, спрямованих на запобігання відмиванню грошей у фінансовому секторі. Ця Директива стала наслідком декларації представників держав-учасниць, у якій вони зобов'язалися криміналізувати відмивання капіталів не тільки всередині своїх національних законодавств, а й на загальноєвропейському рівні. Це зобов'язання внаслідок зрозумілих причин не було перенесено в Директиву, оскільки Співтовариство навіть на сьогодні не є компетентним щодо регулювання кримінально-правових положень національних законодавств. У 1991 р., ще до підписання Маастрихтських договорів, тобто до створення власне Європейського Союзу, це тим більше було неможливим. Необхідність прийняття такої Директиви була викликана бажанням скоординувати досить часто розрізнені дії держав-членів у сфері боротьби з відмиванням, оскільки відмінності у заходах по протидії відмиванню капіталів суперечили створенню єдиного європейського ринку. І, звичайно ж, зникнення на шляху капіталів будь-яких прикордонних бар'єрів могло призвести до безперешкодного циркулювання злочинних капіталів всередині Співтовариства. Глобалізація фінансового ринку вимагала і нових глобальних заходів протидії фінансовій злочинності.

Перша Директива вимагала від держав-членів заборони відмивання грошей. Європейська Комісія, визнаючи, що “підхід з використанням покарання не має бути єдиним шляхом боротьби з відмиванням грошей, оскільки фінансова система (також) може відігравати високоефективну роль” [3], установила низку положень, спрямованих на запобігання відмиванню грошей у фінансовій системі. В основу цих положень лягли Сорок рекомендацій ФАТФ, Заява про принципи Базельського комітету, Рекомендація R(80)10 Комітету Міністрів Ради Європи, Віденська Конвенція та Конвенція Ради Європи 1990 р. Директива 1991 р. є директивою-мінімумом і дала змогу країнам запровадити у своїх юрисдикціях більш суворі стандарти, ніж передбачені її положеннями. Правові норми цієї Директиви, реалізовані в національному законодавстві держав-членів, стали однією з перших найбільш дієвих міжнародних ініціатив у сфері ПВД/ФТ.

У 1998 р. на рівні ЄС вдалося виробити єдиний підхід до відмивання грошей, коли були прийняті Спільні дії про відмивання грошей [11], які пізні-

ше були переглянуті Рамковим Рішенням з цього ж самого питання [8]. Ці документи сформулювали єдиний підхід до визначення відмивання грошей, покарання, конфіскації та співробітництва з цього питання між державами-членами.

У 2001 р. Перша Директива була оновлена з урахуванням розвитку фінансової системи і отримала назву Директива 2001/97/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 4 грудня 2001 р. про внесення змін до Директиви 91/308/ЄЕС про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей (далі – Друга Директива) [1]. Зміни стосувалися розширення кола організацій, працівники яких зобов'язані ідентифікувати клієнтів та повідомляти про підозрілі операції, а також посилення заходів боротьби з тероризмом. Країни зобов'язані були нести відповідальність за те, щоб особи та організації, які реалізують заходи з ПВД/ФТ, отримували від державних установ актуальну інформацію про методи відмивання грошей і способи їх виявлення. Ця Директива розширила список первинних злочинів і видів професійної діяльності, зайняття якими передбачає обов'язкове інформування влади про підозрілі операції (зокрема аукціони у сфері торгівлі творами мистецтва, оператори казино, агенти нерухомості, бухгалтери-консультанти й аудиторі). Вона ввела певні обмеження на надання юридичних консультацій із питань, що можуть бути пов'язані з легалізацією коштів. Були внесені деякі пояснення щодо трактування поняття “конфіденційність”.

26 жовтня 2005 р. Європарламентом та Радою прийнято нову Директиву 2005/60/ЄС з питань запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму (далі – Третя Директива) [2], яка вступила в дію в грудні 2005 р.

Директива законодавчо закріпила на території ЄС нову редакцію Сорока Рекомендацій ФАТФ, затверджених на Берлінському засіданні Групи у червні 2003 р. Більшість положень Третьої Директиви відповідає Сорока Рекомендаціям ФАТФ [7]. Як впливає вже із самої назви Директиви, вона спрямована не тільки на запобігання відмиванню злочинних доходів, але вперше і на протидію фінансуванню тероризму. Відповідно до п. 4 ст. 1 Директиви під фінансуванням тероризму розуміється “надання або збирання коштів будь-яким шляхом, прямо або опосередковано із наміром використання або за обізнаності, що вона буде повністю чи частково використовуватися з метою вчинення будь-якого злочину в рамках статей 1-4 Рамкового рішення Ради 2002/475/ІНА

від 13 червня 2002 р. щодо боротьби з тероризмом [2].

Три ключові зміни, які відрізняють Третю Директиву від двох попередніх, стосуються таких правил для організацій: мати власну оцінку ризиків; здійснювати на основі ризик-орієнтованого підходу перевірку своїх клієнтів; проводити обов'язкову ідентифікацію клієнтів, у тому числі й постійних.

Новації Третьої Директиви стосуються також визначення суб'єктів, до яких повинна застосовуватися Директива; встановлення заходів належної обачливості до клієнтів, обов'язків щодо звітування та заборони розкриття інформації; запровадження ведення обліку та статистичних даних; здійснення внутрішніх процедур, навчання та запровадження зворотного зв'язку; здійснення нагляду та міжнародного співробітництва. Також введено визначення політично значущих осіб (politically exposed persons) та низку заходів стосовно них; встановлено заборону на відкриття анонімних рахунків; визначена можливість перенесення обов'язків з ідентифікації на третю сторону.

Якщо Друга Директива ЄС зобов'язувала посилено контролювати клієнтів лише в разі операцій, які не проводяться "віч-на-віч" (non-face to face operations), то згідно з Директивою 2005/60/ЄС заходи посиленого контролю мають також застосовуватися під час кореспондентських відносин фінансових установ із партнерами, які перебувають в інших юрисдикціях. Ця вимога розширила вплив Євросоюзу далеко за його межі і заклала основу методики "знай свого клієнта". Разом з тим окремі положення Третьої Директиви відрізняються від Рекомендацій ФАТФ у частині їх більш деталізованого викладення [2].

Для інституційного забезпечення ефективної боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму Третя Директива у ст. 21 вперше зобов'язала держави-члени створити Підрозділ фінансової розвідки (ПФР) як центральний національний підрозділ, що відповідає за отримання (за наявності достатніх повноважень – запит), аналіз та направлення до компетентних органів, розкриття інформації, що, ймовірно, стосується відмивання коштів, фінансування тероризму або вимагається національним законодавством чи нормами. Держави-члени мають забезпечувати безпосередній або опосередкований, на тимчасовій основі, доступ ПФР до фінансової, адміністративної та правоохоронної інформації, необхідної для належного виконання завдань ПФР. Пізніше, у 2006 р., Європейська Комісія створила організацію Платформа фінансових розвідок (Financial

Intelligence Units Platform, FIU Platform) для співробітництва та обміну думками й досвідом між європейськими ПФР [13].

У вересні 2009 р. Директиви 2005/60/ЄС та 2006/48/ЄС були змінені і доповнені Директивою 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, яка заодно скасувала Директиву 2000/46/ЄС.

Наступним нормативно-правовим актом ЄС у сфері ПВД/ФТ стала Директива 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму (далі – Четверта Директива), що внесла зміни до Регламенту (Євросоюз) № 648/2012 Європейського Парламенту і Ради, а також скасувала Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради та Директиву Комісії 2006/70/ЄС27.

Як зазначено в преамбулі Директиви, "точна і дійсна інформація про бенефіціарних власників – це ключовий фактор у розшуку злочинців, які можуть приховуватися за корпоративними структурами" [10]. Саме тому Четверта Директива вперше зобов'язала країни ЄС створити національні списки, в які мають внести свої дані кінцеві власники компаній, корпорацій і фондів, що ведуть у цих країнах свій бізнес. У реєстр вносяться прізвище та ім'я кінцевого власника бізнесу, місяць і рік його народження, громадянство, місце проживання, а також короткі відомості про бізнес. Визначення бенефіціарного власника передбачено у ст. 3 (5) Директиви і охоплює фізичних осіб, які прямо або опосередковано (наприклад через одну або кілька підконтрольних таким особам юридичних осіб) володіють більше 25% акцій/часток у юридичній особі. При цьому державам-членам ЄС дозволяється встановлювати поріг володіння нижчий ніж 25%. Директива відносить встановлення кінцевих бенефіціарів до обов'язкових елементів фінансового моніторингу для більшості фінансових установ та представників регульованих професій (нотаріусів, аудиторів, трастових керуючих і т.д.). Ці списки будуть мати відкритий характер і ними зможуть користуватися не тільки представники державних структур, контрольних організацій і банків, а й, після певної реєстрації, "зацікавлені приватні особи".

Для уникнення корупції серед високопоставлених державних осіб і чиновників, а також суддів і депутатів парламенту, членів їх сімей Четвертою Директивою введено нові правила фі-

нансових операцій, які передбачають наявність необхідної документації про їх фінансовий і майновий стан.

Змінено також підходи до оцінки ризиків у цілому. Так, країни-члени Євросоюзу разом із виявленням імовірності легалізації доходів та її мінімізації повинні передавати свої напрацювання іншим державам. Також Четверта Директива посилює заходи обачності під час взаємовідносин контрагентів із клієнтами і не допускає винятків, а також спрощує обмін інформацією між країнами. Директива не має прямої дії на територіях держав-членів ЄС і відповідно до ст. 61 Директиви її положення має бути імplementовано в законодавство держав-членів ЄС протягом двох років з моменту набуття Директивою чинності. До 26 червня 2019 р. Комісія має скласти звіт про імplementацію цієї Директиви та подати його Європейському Парламенту і Раді.

2 лютого 2016 р. Єврокомісія опублікувала свої пропозиції щодо посилення боротьби з протидією тероризму в рамках Четвертої антивідмивочної директиви з метою виключення можливості повторення листопадових подій 2015 р. у Парижі. Поправки стосуються надання повного доступу для державних служб до банківської інформації, обмежень на використання карт передоплати і обмежень обігу готівки. Для забезпечення більшої прозорості Європейська Комісія планує привести роботу платформ по обміну віртуальних валют під положення Четвертої Директиви про протидію відмиванню грошей, що повинно допомогти ідентифікувати користувачів. Комісія вивчить можливість поширення на платформи по обміну віртуальних валют, а також на провайдерів віртуальних гарантів правил ліцензування і нагляду, які визначає Директива про платіжні послуги. Це дасть змогу значно посилити регулятивну дію Четвертої Директиви.

Передбачається також створення “чорного” списку (до 1 травня 2016 р.) країн із незадовільними антивідмивочними режимами, до яких необхідно буде дотримуватися більш суворих процедур юридичної перевірки (*due diligence*). Упровадження поправок до Четвертої Директиви, а також поправок до Директиви надання послуг другого платежу (*Second Payment Services Directive*) і Правил контролю готівкових коштів (*Cash Controls Regulation*) заплановано на другий квартал 2016 р. У кожній країні-члена ЄС існує можливість до кінця 2016 р. інтегрувати Директиву відповідно до місцевого законодавства, незалежно від готовності нових поправок.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо зробити висновок, що європейська система ПВД/

ФТ, яка створилася в результаті ініціатив міжнародних організацій і структур, а також наднаціональних інституцій Євросоюзу та окремих держав-членів ЄС, спрямована на знищення злочинів з відмивання “брудних” грошей; забезпечення підриву фінансових основ усієї транснаціональної організованої злочинності, включаючи корупцію, і міжнародного тероризму; забезпечення фінансових установ і всієї фінансово-економічної системи від проникнення в них злочинних грошей і забезпечення їх стабільності та безпеки.

Стандарти у сфері ПВД/ФТ, створені в рамках Євросоюзу, заклали основи організації і правового забезпечення національних режимів країн-членів у цій сфері і передбачають дієвий механізм перевірки їх реалізації, у зв'язку з чим ефективність національних режимів є прямим відображенням ефективності реалізації вказаних наднаціональних стандартів і відповідно самої європейської системи. Тому основними напрямками діяльності інститутів європейської системи ПВД/ФТ на сьогодні можна визначити: створення стандартів у цій сфері, їх доповнення, удосконалення й поширення в межах ЄС, перевірка ефективності реалізації цих стандартів на національному рівні, а також надання необхідного технічного сприяння в їх реалізації. Разом з тим необхідно розуміти, що саме міжнародні (глобальні) інститути є законодавцями стандартів у сфері ПВД/ФТ і фактично встановлюють “правила гри” у цій сфері як для національних юрисдикцій, так і для наднаціональних (союзних) груп.

Директиви ЄС мають пряму дію для будь-якої із союзних країн і не потребують процедури ратифікації. Тобто наявні в них норми безпосередньо визначають поведінку суб'єктів права на території будь-якої з держав-членів, а національне законодавство у разі невідповідності цим нормам повинно бути змінено за ініціативою самої держави-учасника Союзу. При цьому положення директив, якщо вони протирічать національним нормам, стають аргументом під час судових розглядів у Суді Європейського Співтовариства в Люксембурзі. Саме цьому судовому органу підвідомчі всі справи, в основі яких лежать суперечки, що витікають з норм європейського права.

У контексті формування наднаціонального нормативно-правового поля у сфері ПВД/ФТ в ЄС поки що відсутній єдиний механізм його кримінально-правового регулювання. Це спричинено як недостатнім ступенем політичної інтеграції країн Євросоюзу, так і відсутністю інституційної домовленості між країнами-членами про створення такого механізму. Відсутність єдиного єв-

ропейського кримінального права за повної відсутності перепон для переміщення злочинців і їх капіталів всередині ЄС призводить до найнебажаніших наслідків. Ось чому сьогодні створюються різні всеєвропейські механізми, спрямовані на спрощення процедури переслідування злочинців, а також їх екстрадиції та вилучення майна, отриманого в результаті злочину. Провідні європейські спеціалісти кримінального права вже займаються розробкою Європейського Кримінального кодексу. Однак ця робота перебуває тільки на початковій стадії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши заходи, які прийняті в Європейському Союзі для протидії відмиванню злочинних доходів, можна зробити висновок про те, що ці норми є знаковим етапом європейської інтеграції. Їх поява свідчить, що об'єднання Європи досягло того рівня "одержавлення", коли для подальшого ефективного функціонування державного механізму необхідний і новий механізм правового регулювання.

Основні нормативно-законодавчі акти Європейського Союзу, які регулюють сферу ПВД/ФТ, стали головним чинником регулювання національних систем, а транспонування їх правових норм у законодавство кожної країни-члена ЄС встановило однакові підходи до боротьби із злочинністю в рамках всієї наднаціональної інституції. Базуючись на цих загальних правових нормах, прийнятих у ЄС, протидія відмиванню грошей у цих країнах здійснюється не лише шляхом укладення міжнародних договорів, міждержавних програм, прийняттям законодавчих актів, а й постійною розробкою механізмів їх реалізації, методів відстеження, розслідування та аналізу у сфері банківської, фінансової, бухгалтерської, підприємницької діяльності. Ці заходи в остаточному підсумку викривають доходи від злочинної діяльності, сприяють притягненню винних до встановленої законодавством відповідальності, конфіскації злочинно здобутих коштів, придбаних предметів нерухомості, запобігання використанню "брудних" грошей у легальному бізнесі тощо.

Список використаних джерел

1. Директива 2001/97/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 4 грудня 2001 року про внесення змін до Директиви 91/308/ЄЕС про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_501
2. Директива 2005/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради про запобігання використанню фінансової

Наше дослідження засвідчує, що на законодавчому рівні європейська гармонізація законодавства щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є абсолютно необхідною умовою для досягнення успіху в боротьбі з цим явищем. Що ж до впровадження в Україні стандартів, напрацьованих країнами Євросоюзу, то відповідно до положень ст. 51 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами, яка підписана від імені України 14 червня 1994 р. та набула чинності у березні 1998 р., Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів для забезпечення того, щоб національне законодавство поступово було приведенне у відповідність із законодавством Європейського Співтовариства, що є важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Сторонами. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері боротьби з відмиванням злочинних доходів полягає у зближенні з європейською системою права, що забезпечить відповідність її національної системи ПВД/ФТ новим світовим стандартам, допоможе запобігти можливому застосуванню санкцій з боку міжнародних організацій та підтвердити принцип незворотності і послідовності у виконанні нею своїх міжнародних зобов'язань. Саме досвід країн Євросоюзу в протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, а також накопичений науковий матеріал і практика інституційного забезпечення цього процесу можуть стати предметом подальших наукових розвідок у процесі удосконалення української національної системи ПВД/ФТ. Здобутки ЄС мають отримати для України вирішальне значення і повинні використовуватись нашою державою з урахуванням особливостей побудови державного устрою, органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, фінансової, податкової та банківської систем, стану розвитку цивільного, адміністративного, кримінального законодавства, розгалуженості правоохоронних органів та громадської активності суспільства.

References

1. Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_501 (Accessed 15 February 2016).
2. Directive 2005/60/EC on preventing the use of the financial system for money laundering and terrorist

- системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_774
3. Директива про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей (91/308/ЄЕС) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_148
 4. Качка Т. Боротьба з відмиванням грошей: Комплексний порівняльно-правовий аналіз відповідності законодавства України acquis Європейського Союзу в сфері боротьби та запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом [Електронний ресурс] / Т. Качка ; Центр європ. та порівняльн. права, 2003. – Режим доступу : old.minjust.gov.ua/file/23470
 5. Київець О. В. Міжнародно-правове регулювання боротьби з відмиванням “брудних” грошей : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.11 “Міжнародне право” / Київець О. В. – Київ : НАН України ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, 2003.
 6. Коваленко В. В. Актуальні питання у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення : зб. тез доп. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. (4–5 черв. 2010 р.) / Нац. банк України, Держ. вищ. навч. заклад “Укр. акад. банк справи Нац. банку України”, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – Суми, 2010. – С. 271–273.
 7. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf
 8. Рамкове Рішення Ради від 26 червня 2001 року про відмивання грошей, ідентифікацію, відстеження, замороження, арешт та конфіскацію знарядь злочинів та доходів від них. (2001/500/ЮВС) [Електронний ресурс] // Офіц. Вісн. Європ. співтовариств. – Режим доступу : old.minjust.gov.ua/file/31890
 9. Отмывание грязных денег: международные и национальные системы противодействия / [А. И. Рымарук, Ю. М. Лысенков, В. В. Капустин, С. А. Синянский]. – Киев : Юстиниан, 2003.
 10. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=EN>
 11. Identification and confiscation of instrumentalities and proceeds from crime, Joint Action 98/699/JHA of 3 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A133073>
 - financing, **available at:** http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_774 (Accessed 15 February 2016).
 3. Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, **available at:** http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_148 (Accessed 11 February 2016).
 4. Kachka, T. (2003), “The fight against Money Laundering: A comprehensive comparative legal analysis of the compliance legislation Ukraine EU acquis in the field of combating and preventing the legalization of proceeds from crime”, *Tsentr ievropejs'koho ta porivnial'noho prava* [Online], **available at:** old.minjust.gov.ua/file/23470 (Accessed 17 February 2016).
 5. Kyivets', O.V. (2003), “Mizhnarodno-pravove rehuliuвання borot'by z vidmyvanniam “brudnykh” hroshej” [International legal regulation of combating money “dirty” money], Abstract of Ph.D. dissertation, International law, Institute of State and Law named by V.M.Koretsky of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
 6. Kovalenko, V.V. (2010) “Current issues in prevention and counteraction to legalisation (laundering) of proceeds from crime”, *Aktual'ni problemy pravovoho rehuliuвання finansovo-kredytnykh vidnosyn v umovakh kryzy: praktyka pravozastosuvannia i shliakhy ii vdoskonalennia* [Actual problems of legal regulation of financial and credit relations in crisis: the practice of law and ways to improve it], *zbirnyk tez dopovidej za materialamy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Collection of abstracts for the Materials of the International Scientific Conference], Sumy, Ukraine, 4–5 June 2010, pp. 271–273.
 7. FATF (2012), “International standards on combating money laundering and financing of terrorism and proliferation of weapons of mass destruction”, **available at:** http://www.sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf (Accessed 20 February 2016).
 8. Council Framework Decision 2001/500/JHA of 26 June 2001 on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of instrumentalities and the proceeds of crime, **available at:** old.minjust.gov.ua/file/31890 (Accessed 11 February 2016).
 9. Rymaruk, A.I., Lysenkov, Ju.M., Kapustin, V.V. and Sinjanskij, S.A. (2003), *Otmyvanie grjaznyh deneg: mezhdunarodnye i nacional'nye sistemy protivodejstvija* [Money laundering: international and national system of counteraction], Justinian, Kiev, Ukraine.
 10. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC, **available at:** <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=EN> (Accessed 21 February 2016).
 11. Identification and confiscation of instrumentalities and proceeds from crime, Joint Action 98/699/JHA of 3 De-

12. Ronald K. Noble, Court E. Golumbic, A New Anti-Crime Framework For The World: Merging The Objective And Subjective Models For Fighting Money Laundering, 30 New York University School of Law Journal of International Law and Politics (1997), p.79.
13. Valsamis Mitsilegas and Bill Gilmore, The EU Legislative Framework against Money Laundering and Terrorist Finance: A Critical Analysis in the Light of Evolving Global Standards, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 56, No. 1 (Jan., 2007), Cambridge University Press on behalf of the British Institute of International and Comparative Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jstor.org/stable/4498055>
12. Ronald, K. Noble, Court, E. Golumbic (1997), A New Anti-Crime Framework For The World: Merging *The Objective And Subjective Models For Fighting Money Laundering*, 30 New York University School of Law Journal of International Law and Politics, p. 79.
13. Valsamis Mitsilegas and Bill Gilmore, (2007) The EU Legislative Framework against Money Laundering and Terrorist Finance: A Critical Analysis in the Light of Evolving Global Standards, *The International and Comparative Law Quarterly*, Cambridge University Press on behalf of the British Institute of International and Comparative Law, [Online], Vol. 56, No. 1, **available at:** <http://www.jstor.org/stable/4498055> (Accessed 21 February 2016).